

Ch nghĩa làng v n

Ch nghĩa làng v n+ ôi khi ch là m t ch , c m t , o n v n cô ng, di n ngh a, di n gi i m t áng th v n ho c m t th tài nào ó. Nh ng trích d n c góp nh t qua sách v , trên m ng l i c a nhi u tác gi thành danh hay khuy t danh, không ngoài góc nhin t n tín th b t nh vô th . y là ch a k nhi u t ng , m c trong b s ut p ang còn trong vòng nghi v n, c n ph i th m nh l i n u có th c v i nh ng b c th c gi v n ki n súc tích. Nh ng ph chú, d n ch ng hay giai tho i do ng i vi tk l i, v i ch quan, khách quan ch cách nhau m t s i tíc. Vì v y ng i s ut m không t ra %sai+hay %úng+, vì cái sai hi n t i có th là cái úng m t th i i m nào khác. Xin chân thành c m t và cáo l i nh ng tác gi ã óng góp bài v trong s ut p này, nh ng vì ph ng ti n eo h p nên ng i s ut m không th th nh ý tác gi tr c khi ng t i. Ng Không Phi Ng c Hùng.

VôẢ dồẢ

T th i nhà Nguy n có cu c di dân xuống mi n Nam. Ti ng %ào+mà ti ng Vi t c (ti ng B c c) g i là %ô+theo th ng c a ng i M ng th ng du B c Vi t.

Theo cu c Nam ti n n t m i thì %ào+ c %oài ni m+ kêu l i v i ti ng x a, th t x a lào vô.

(Hi u Thi n Nguy n Chu H u . Ti ng Vi t, ti ng n c tôi)

Ch nghĩa a ti ng Vi t

T i sao trong v n hoá ng i Vi t, ng i ta tính th t trong gia ình t s 2 mà không ph i s 1? Chính xác là mi n B c ng i con u lòng g i là anh C , ch C , mi n Trung, mi n Nam thì con u là anh Hai, ch Hai...

%C +là ti ng Vi t thu n túy, có nghĩa là to l n (c gan, ao sâu n c c , ông c , c v ú l p mi ng em), bao g m h t (c th y, v a c n m, c i l n n). Ng i mi n B c g i ng i con l n nh t là anh ho c ch C , ng i k ti p g i theo th t s m là anh ho c ch Hai, Ba..v..v... Ng i mi n Nam không dùng ti ng %C +mà l i b t u b ng th t Hai, Ba, T , v.v...

mi n Nam, khi b Pháp chi m làm thu c a, c quan cai tr m i xã mi n Nam c g i là H i ng T , trong ó ng i ng u c g i là H ng C . N u g i ng i con l n nh t là C , thí d : "Th ng C âu, vô ây bi u", vô tình g i trùng v i tên H ng C . i u này có th b k t t i ph m húy. Vì

v y, ng i mi n Nam tránh ti ng C mà g i ng i con l n nh t là anh Hai ho c ch Hai.

(Wikipedia)

Ti ng Vi t c

Con l n ti ng Vi t c (ti ng B c c) g i là %*con heo*+(hay *con cú*). Di dân vào n mi n Trung, xu ng t i mi n Nam thì con l n c %hoài ni m+ kêu l i v i ti ng x a, th t x a là *con heo*.

(Hi u Thi n Nguy n Chu H u . Ti ng Vi t, ti ng n c tôi)

Váy ình B ng buồng chùng c a võng

Hoàng C m trong bài th Lá Diêu Bông m u b ng câu: %*Váy ình B ng buồng chùng c a võng*+v y thì %*Váy ình B ng* là gì? Váy có nhi u lo i nh :
Váy kép: Váy hai l p, l p ngoài v i nh m ng, l p trong d y thô.
Váy ùm: Váy bu c túm l i làm vi c ng áng.
Váy p: Váy ng sau vá thêm m t mi ng v i d y m c co b n.
Váy c a võng: Phía tr c chùng xu ng mép g p cong cong. Phía sau h ch lên, ch m mu bàn chân.

C a võng tên g i ph n trang trí ch m kh c trên gác l ng hay s p th tr c khu v c th chính c a ình làng. C a võng là m t l p riêng tách ra kh i gác l ng, còn c g i là y môn.

Ti ng Vi t trong sáng

%*Heo dân t c+ tránh nói heo m i* là m t c g ng áng khen, nh ng nh m m t l y công th c %*g i dân t c+ áp d ng cho con heo núi*, là xúc ph m ng bào thi u s th ng du.

Trong khi t t i ngôn làm m t giá nh ng ch hay s n có, thì s d t nát sanh ra nh ng ch m i vô ngh a.

(Tâm Thanh . Chiêu h i ngôn ng)

Ch ngh a l m l m

Làm trai c b c r u chề
V có lè nhè ta ghè nó luôn

Thu t ng

Thu t ng - Theo Hán-Vi t t i n c a ào Duy Anh (1931): Nh ng danh t dùng riêng v các môn khoa h c hay tri th c cho c o thu t.

Đit i nti ng Vi t c a Nguy n Nh Ý (1988): T ng bi u th m t khái ni m xác nh thu c h th ng nh ng khái ni m c a m t ngành khoa h c nh t nh, còn g i là *đanh t khoa h c, chuyên ng , chuyên đanh, thu t ng h c, thu t ng v n h c*.

Ch ngh a v i c cây

Nh c m ch , th y m t t tên nh cà dái dê, cây u ph ng, cây bã u, cây ph ng (lá gi ng uôi lông chim ph ng), cây i p (hoa gi ng cánh b m), cây t m s a r ng (g làm t m s a r ng). Và không có ngh a gì c nh cây mù u, cây s u ông, cây s u riêng, cây thúí t, cây g o, cây c m ngu i, cây chó ò vồ vồ

Bình Khang

Tên m t ph ng Tr ng An i ng. Ch n i c a các k n , các tân khoa ti n s th ng n ó ch i. Sau thêm nh ng t %u ng xóm+hay %ành / c+

Hai ch %ành / c+ t câu th c a Nguy n Công Tr :

Nhân sinh b t hành / c

Thiên tu đi c vi th ng

Hành là tr i qua, / c là thú vui. Hi u ngh a là %ng i không bi t hành / c, dù có s ng nhân n m c ng nh b +

(Nguy n Th ch Giang . V n h c t p gi i)

Phu ch

Ch Lê t hay dùng, hi u ngh a là ng i s ng v i ngôn ng , thao tác trên ngôn ng , l y ngôn ng làm l ng th c tr n gian.

Phu ch là ng i s ng b ng ngôn ng , xem ngôn ng là l s ng.

V n hóa m th : C m niêu, n c l

Hà Thành vào kho ng n m 1938-1940 có ba n i bán %m niêu, n c l + M t ph Hàng Gi y, Hàng Gi y và ph ình Li t sau nhà Hát L n Hà N i. N i bán không có c a hi u, khách vào không ng i chào ón, th ng thì l m lì qu ng vào chi c m t 7 hào r i t ng l y ra m t kh u ph n %m niêu, n c l +

T t c t trên m t cái m t, ng kính kho ng 20cm. Khách có m t th c n, r i t tìm l y m nh chi u nh ng i. Su t n trên m t g m có m t niêu c m nh , m t cái a c ng n, m t ôi a nh , ng n ki u a n r un p và 4 cái chai nh ch ng 20ml, m i chai y kín b ng nút b c.

Trong niêu nh có hai bát c m c th i s n trong n i l n. C m c th i b ng g o tám th m và tám xoan, m i lo i g o chi m m t n a, vì g o tám th m có v th m m à, nh ng g o tám xoan có v th m n ng nân. C m c ong vào niêu, g i a là th c ng m: M t mi ng th t bò chiên, m t mi ng th t gà mái có da vàng ng y, m t mi ng th t l n rán có bì, m và n c, m t mi ng gan l n xào, m t dúm tr ng cáy ho c tôm bóc nõn lu c, hai cái n m r m hay ông cô, m t cánh m c nh (n m tai mèo)õ T t c c r i lên m t chút n c s t m có h tiêu.

C m gói các món n vào g i a Chi c niêu c gói m tt g i y b n, r i y n p vung lên, lèn th t kín và c hâm cách th y. B n chi c chai nh t trên m t ng b n th ph cho b a n. Chúng g m m t l nh n c m cà cu ng, m t chai n c canh, m t chai ng r u ngang và chai ng n c trà.

Khách n dùng chi c a c p vào cái niêu Th Hà m i toanh m t cái % p+ Cái niêu v ra. B a c m b t u. n u ng xong, khách l ng l ng b i, ph i b i qu n, r i l i nh p vào ph xá n ào. Th c ra, b a c m này còn th n a c m rang th p c m nhà hàng M Kinh t i ph Hàng Bu m ch tr có 3 hào.

C m niêu (không n c l) bây g i ch có cái niêu b ng t nung trong có c m g o th m th ng, khi n thì r c thêm mu i v ng (mè) vào. Và ch có v y.

Truy n ch p - Nhanh

Th i gian qua nhanh n khi v a k p nh n ra mình không còn tr n a thì h n ã già. Và ch a k p nh n ra mình ã già thì h n ã v nh vi n ch ng còn nh n ra gì n a c .

Hoa n Ả

N u c Nguy n Du có câu %Ng i bu n c nh có vui âu bao gi + thì T u c ng có hai câu th c g n nh t ng t % n s u hoa h u ng - B t v lão nhân khai+

H i u theo ngh a là % u nh bi t nói, thì hoa s bu n bã tr l i r ng hoa không mu n n vì õ .ông già+

(Nguy n H u Nh t. Ti ng Vi t hay quá)

Ch ngh a làng v n

Tiếng Việt có khoảng 12 vị số đếm (83 từ) và có một ngữ pháp rất là đa dạng vì qua 2,3 ngàn năm nó đã mở rộng nhiều từ tiếng Tàu mà xài, riêng âm lý còn mở thêm hàng trăm từ mới của Anh, Pháp mà nói.

Đó là một từ hay, rất hay, tiếng Việt đã đi vào thêm, có thêm nhiều cách nói, nhiều ngữ vựng, nhiều cách phô bày từ ngữ. Như trong câu nói sau đây: *cho xe vô gara, rồi check giùm cái bình điện, nếu hết charge thì cầu điện giùm, vô nhà coi công tơ [compteur] tháng này thì nó bao nhiêu.*

Có 6 ngôn ngữ khác nhau của các từ gốc trong câu nói này đó mà ta không nghĩ! (Việt, Tàu, Pháp, Anh, Mỹ).

(Nguyễn Hy Văn. Cái tinh thần của tiếng Việt)

Tiếng Việt trong sáng

"M c", chính xác thì, không nên phát hay trang điểm gì. Như, "Hôm nay, cô ý định ra ngoài". Tuy nhiên, từ "m c" cũng đã dùng từ miền Nam trước 1975 trong những cụm từ như chi úm c, v i m c (không như m), "ôi gu c m c" hay "ôi a m c" (có nghĩa là gu c hay a "chay", không nên phát hay tô điểm gì cả).

Nhưng, cần thận, phải đánh dấu thanh cho đúng; bởi lẽ, "m t m c" thì lại mang một nghĩa khác hẳn!

(Bùi Văn Phú. Trên những đường bay của chúng ta)

Chữ và nghĩa

Các từ tiếng Việt có nghĩa là từ, nên; cho nên dùng thêm những chữ tiếng Việt là tốt. Chúng ta nên biết rằng, tuy nhiên theo thói quen nói của chúng ta thì từ tiếng Việt là từ.

Thông tin khóa trình

Gia Đình Báo, kết thúc 6 có *Thông lo i khóa trình* (Juillet 1888) có các bài văn văn, gọi là di n Nôm c a Tr ãng Minh Ký làm gi ì ngh a các câu ch Nho. Văn i dung g m:

D y ch Nho (ch Hán), d y ch Pháp (th i b y gi g i là Phang sa hay Lang sa), gi ãng ngh a v luân lý, kh o c u v thi ca, phong t c. Sau ây là bài trích d n:

Hát Nhà Trò

Hát nhà trò là t c ngoài B c vô t i Ngh -An, Hà-T nh sông Gianh. T i kinh thành Hu c ng có mà là ào ngoài B c r c vô dùng t i tri u. Ngoài B c h khi có ám-ti c, h i-h u, hôn-t , kì-yên, ch p-mi u, thì th ãng có hát nhà trò. Tùy theo ý ch ãm u n, có khi kêu m t ào m t kếp, có khi hai, có khi n m b y hay là nhi u h n m c ý mình. Tr i chi u d i t, ào ra ng i hát ó, kếp c m n áy g y ng i l i m t bên. Th ãng ào là con-gái có xuân-s c, chuyên t p ngh x ãng-ca, ngâm-nga, múa hát, b t-b v.v. t c kêu là cô- ào (ào B). Tay c m qu t tay c m sanh nh p, mi ãng hát nhi u cung b c gi ãng th p cao ngâm-nga hay và êm tai l m.

Hát thì hát nh ãng là *Ca-trù*, ho c gi m *Túy-kí u*, *T n cung-oán*, *Chinh-ph - ngâm*, th phú ho c *k truy n*. Có ng i ánh tr ãng nh c m ch u ho c là ch ám, ho c là ng i ch nh ãng m i. Hát c ãng có khi ãng khi ng i, khi múa tay, b t b . L i có khi b t ào quĩnh t ãng r u cho khách, là b t tay b ãng chén r u, ch n b c khoan- thai, mi ãng hát câu chi cho tình á ý khuyên m i khách u ãng, em l i d ãng a vô t i mi ãng.

(Hu nh Ái Tông . Báo chí)

Giai tho i làng v n 54-75

ó là vào u n m 1953, tôi (Thanh Nam) m i t Hà N i vào Sài Gòn. Anh H Dz nh lúc ó ãng vi t cho báo Th n Chung c a ông Nam ãnh, v a d ch tin v a vi t feuilleton cho báo ó d i bút hi u L u Th H nh. Chân t chân ráo t i Sài Gòn, tôi tìm ãn H Dz nh ngay, b i t t c nhà v n s ãng Sài Gòn h i ó, tôi ch quen có m i mình H Dz nh, tôi ãn tìm H Dz nh vào lúc tr a. Anh Dz nh gi i thi u tôi v i ông Nam ãnh lúc ó ãng b n r n v i m y hàng tí l n trên báo chí kh g t cái u chào l i tôi r i l i c m cú xu ãng trang bài v còn t m c trên bàn.

H Dz nh kéo tôi ra kh i tòa so n và nói: % ãng trong Nam này c n ph i d ãi m t chút. T ãn ãn m c, c n ãng, c n t t+. Sang v n vi t v n làm báo, ãnh khuyên tôi n u mu n s ãng c v i cái ãng vi t trong Nam thì c n ph i vi t nh ãng ti u thuy t có tình ti t h p d n, v n ph i cho sáng s a, gi ãn d ch không c u k , bóng b y, xa xôi v.v... C m t b a tr a hôm ó, H Dz nh gi ãng cho tôi nh ãng bí quy t vi t

cho n khách mi n Nam qua kinh nghi m c a anh trên báo *Th n Chung*. Tôi nhìn b c àn anh c a mình lúc ó nói v ngh thu t vi t feuilleton cho báo hàng ngày mà không th nào ngh c r ng ó là m t H Dz nh thi s c a nh ng bài th : *Trên ng v nh y, chi u ch m a chân ngày+và m c h n nh ng em ng n nhé, n u trót i em hãy g ng quay v , i h t vui khi ã v n câu th , tình ch p khi còn dang d ...+* Tôi th t v ng, th t v ng h t s c và t bi t H Dz nh ra v . Có l mình ph i tr v B c m t thôi. Trên ng v tôi ã t nh nh v y khi nh l i bu i nói chuy n v i H Dz nh trong quán cóc c nh tòa so n báo *Th n Chung*.

Nh ng r i, tôi ã tr l i Sài Gòn, làm báo vi t v n h ng h n ai h t, tr thành m t th ký gi mi n Nam ngay c trong l i hành v n và trong i s ng ngh nghi p, khi n nhi u c gi c ình ninh tôi là ng i mi n Nam vi t v n. H n 20 n m, bao nhiêu bi n i, gi này n u H Dz nh còn s ng ch c c ng ã già y u l m, g n 60 tu i r i... không rõ anh có còn nh câu chuy n vi t feuilleton làm sao cho n khách trong m t quán cóc vô danh ng Nguy n V n Thịnh Sài Gòn?

(Thanh Nam . H i c v thi s H Dz nh)

Ti ng Vi t d và ch ngẢ d th ng

i u ki n t có và t o thành cái ch là:
ng i àn bà + 1 con v t+

(atViet.com . Trau gi i ti ng Vi t)

T i n v i ti ng Vi t

V i cu n *T i n ti ng Vi t* c a Hoàng Phê xu t b n t i Hà N i, c Ph m V n ng khen ng i là: *Chu n hóa ti ng Vi t và gi gìn trong sáng cho ti ng Viêt+*

T i n nh ngh a:
Cây là th c v t có lá, thân m c, th ng.

nh ngh a nh v y thì sen, súng, h ng, cúc, b u, bí không c g i là ã cây n a. Vì chúng làm gì có thân m c và th ng.

(ng Tr n Huân . Ch ngh a b b)

Tiếng Việt không nghiêm

Hỏi: Xin bà con nghĩ vì em út d t l m. Em út có chút th c m c : sao c h nói n v n %op gia ình+(?) ng ital is d ng các t ng có liên quan t i ch *vu quy..v..võ* Xin c m n.

áp: Theo quy n %*thi kinh d ch chú*+thì ch *vu t* câu %*lãng quy phu gia*+là có nghĩa là i v nhà ch ng. Ch *quy* dùng m t mình có nghĩa là " i v ". Thí d : Quy y tam b o hay vinh quy bái t .

Ch *vu* trong *vu s n* không có liên h gì n ch *vu* trong *vu quy*. Theo i n tích, vua S n m m th y n th n núi Vu S n n giao hoan v i mình, khi t bi t nằng nói:

"Thi p trên núi Vu Giáp, n i cao s n, s m Vu S n làm ra mây, t i làm D ng ài ra m a."

Do i n tích này, ng i sau ta g i vi c giao hoan là chuy n *vu s n*, chuy n mây m a.

(atViet.com)

Giai thoại làng v n

S ph n c a b n thân Thanh T nh bu n th t bu n nên ông hay nói chuy n vui, nói ùa. Có l chính vì i bu n quá nên ông ph i c i cho quên i. Ng i v i ông hôm y (19.9.1982), ông k tôi nghe nhi u chuy n vui. Tôi ch còn nh chuy n nh sau:

- Anh có bi t th nào là ch ngh a xã h i khoa h c không? Khoa h c thì ph i thí nghi m. Khoa h c khác thì thí nghi m trên loài v t. Còn ch ngh a xã h i khoa h c thì thí nghi m trên loài ng i.

(H i ký Nguy n ng M nh)

Ng là cá

Ng i Qu ng ông phát âm ng là %b + Vi v y trong ti m n h nuôi cá trong h g n qu y tính ti n ti n b c..d d .

Theo phong th y, nhà h nuôi cá trong h ngoài v n gia ình d n d m c theo khuôn m u: T a c a sau là %*ôn*+có l i i t i h cá là %*u* ng h ng+và n bao t là ã cái h cá.

Nh ng t h cá tr c c a ra vào thì l i ã d ch ng. Hay n u nhà có con gái thì r c r i chuy n ch ng con hay ch ng.

t b ng n i sng

Qua ch ngh a v n ch ng, nhi u ng i vi t % t b ng n i sng + Câu này t %inh a kh i phong ba+ch chuy n ang binh th ng mà có chuy n không hay x y ra.

T ch %a+trên m t t n ch %a+d im tn c và r t th ng x y ra là % c b t ba ào d n ch nhân+, ám ch % c ng i àn bà không nguy hi m nh sng l n ngoài bi n nh ng v n làm cho ng i ta ch t u i+

(Nguy n Ng c Phách . Bút chi n mi t d i)

n mây ch ngh a

Thi n s h i t : "Nh th nào m i g i là nh ?".

t : "Th a, không nhìn th y".

Thi n s : "Nh th nào m i g i là l n?".

t : "Th a, không th y b b n".

Thi n s : "Th nào là không th y b b n?".

t ành tr l i: " Là nhìn không th y!".

Thi n s tr l i: " V y thì nh t c là ò l n".

Ti ng T u ti ng ta

H i: Cái bàn tròn trong nhà hàng T u sao g i là %b i+

áp: Ng i T u a ng i bàn tròn, h g i là %iên ài+ Viên ài c theo gi ng Qu ng ông là %lun th i+ Ng i Vi t ta b ch %lun+ và kêu là %b i+

Giá sách c làng v n 54-75

Khu l u b t Th ng Long, n i t m trú sinh viên Hà N i di c , n m ngay trung tâm thành ph trên t Khám L n Sài Gòn c , tháo d p. Sinh viên chuy n vào i H c Xá Minh M ng, dù công trình xây c t ch a hoàn t t.

c san L a Vi t c a H i Sinh Viên i H c Hà N i, do anh Tr n Thanh Hi p làm ch nhi m, anh Nguy n S T làm ch bút, sau s Xuân Chuy n H ng, c ng ng ng xu t b n. B y gi là n m 1955. Di c ã nh i vãn cu c. Hà N i khu t bi tt tháng M i n m tr c. Sài Gòn v n còn nh ng m i m , nh ng h a h n trong con m t ng i di c .

Chúng tôi - các anh Tr n Thanh Hi p, Nguy n S T , Doãn Qu c S , và tôi - g p nhau, cùng làm vi c, quen d n nhau qua m ys L a Vi t - n i ã in v k ch *Tr ng Chi u c* a anh T vi t khi còn Hà N i, các truy n ng n *Chàng Nh c S* , *Gìn Vàng Gi Ng c c* a anh S và m t vài bài th c a tôi - ng ý

c n có t báo c a mình *vi t cho s ng tay, may ra óng góp c cái gì* cho công cu c chung.

Trong khi ch anh Hi p tìm ki m ngu n tài tr , chúng tôi nh n h p tác v i nh t báo Hòa Bình c a anh V Ng c Các, làm trang V n Ngh hàng tu n cho t báo. Tôi c giao phó công vi c *u b p* lo vi c s p x p bài v cho trang báo. Nh trang báo chúng tôi g p thêm b n: Mai Th o.

(Thanh Tâm Tuy n - Trong t tr i nhau....)

Ti ng T u v i ng i T u

Ti ng T u %b + là con gái, %am+ là con trai.
Hai ch %b + và %am+ ghép thành m t là ch %b u+õ là t t.

(Ph chú: H u l !)

Truy n ng n

Truy n ng n bao nhiêu không thành truy n quá dài (hay v a), nh truy n ng n *Thác sau nhà c a Võ Phi n* dài 44 trang, và *Cái ch t c a lão Ivan Llych c a Leo Tolstoi* dài 40 trang.

Nh ng truy n kho ng 3 hay 4 trang ít nhân v t, th i gian và không gian co h p, không th đi n t h t ý câu chuy n. Hay nói cách khác nó ch a dài h i phân tích các tình hu ng hay tâm lý nhân v t trong chuy n k .

Vì v y truy n kho ng 20 trang tr l i c x p vào truy n v a.

(Nh Hoa Lê Quang Sinh . T p chí Tân V n)

Phù vân

Phù là n i. ám mây n i. Ch cái không b n, c ó m t ó.

H ai c th nh thì h n
Còn h n phú quý *phù vân* k gì

(Nguy n Th ch Giang . V n h c t p gi i)

Ti ng và chi c

Bài *Phong ki u d b c c a Tr ng K c c T n* à phóng tác thành th :
Tr ng tà *ti ng* qu kêu s ng
L a chài cây b n còn v ng gi c h
Thuy n ai u b n Cô Tô

N a êm nghe *ti ng* chuông chùa Hàn San

Theo ngâm s H i p thì *ti ng* tà *chi c* qu kêu s ng+m i úng trong nguyên tác c a c T n à mà bà có trong tay. Vì *ti ng* c+m i g i lên ý thể l ng c a con chim l c b y trong êm v ng cùng ng i l khách m t ng d i ò.

ng th i tránh l p l i hai ch : *ti ng* qu và *ti ng* chuông+

Vi t hoa t c v

Có vi t hoa t c v, c p b c, ch c v ho c bi t hi u không? M c dù i m này t ng c p ph n vi t hoa tu t , song gi ây c ng n y thêm th c m c.

Vi t i úy Út en hay i úy Út en ho c i úy Út en?

Vi t Xuân tóc hay Xuân Tóc nh ?

(Ngu n : e-cadao.com)

Xu t x bài th Chùa H ng

Nguy n Nh c Pháp, sinh ngày 12/12/1914, quê làng Ph ng V - Phú Xuyên - Hà Tây. N m 18 tu i, ông b t u s nghi p vi t báo, làm th , truy n ng n và k ch. Ông m t n m 24 tu i, t m lòng tr ng trình nh h i còn th ".

Trong bài th Chùa H ng, chàng thi s 20 tu i ã th hi n tình c m c a mình v i cô bé 15 tu i thanh tao n thánh thi n, m th m mà không u m, n ng cháy mà v n thanh l ch, tr tình mà tinh t , c tâm h n và hi n th c hoà quy n vào nhau hài hoà khi n Chùa H ng có v trí x ng áng trong thi àn.

Thi ph m Chùa H ng ra i trong h i Chùa H ng n m 1934, ông Nguy n V và hai ng i b n n sinh Hà thành i tr y h i. n r ng m , hai v n nhân g p m t bà m cùng cô gái tu i tr ng r m v a b c lên nh ng b c á v a ni m ph t "Nam mô c u kh quan th âm B Tát+ V p thánh thi n mang nét chân quê c a cô gái ã h p h n hai chàng thi s khi n h trân trân nhìn quên c hai b n gái cùng i. Nguy n Nh c Pháp l i g n h i. "T i sao trông th y chúng tôi cô l i không ni m ph t n a?". Cô gái b i r i, th n thùng nh mu n khóc. Hai ng i b n gái gi n d i, h b i. Lúc b ng t nh, hai v n nhân không th y các cô âu v i len th c len tháo, lách qua nh ng dòng ng i ang tr y h i nh ng tìm âu cho th y. M t và ngán

ng m, hai thi s quay l i tìm cô gái chân quê thì c hai m con c ng ã l n vào dòng ng i.

êm ó, Nguy n Nh c Pháp không sao ch p m t c. Hình nh cô gái chân quê i Chùa H ng khi n ông xúc ng vi t lên nh ng v n th có s c màu t i vui, hình nh ng ngh nh, c h n ng i l n v p c a ngày x a hi n lên trên t ng câu, t ng ch :

Hôm qua em i chùa H ng

Hoa c còn m h i s ng

õ .

Th n thủng em không nói

Nam mô A Di à".

..

n nay, bài th Chùa H ng ã tròn 70 tu i, Nguy n Nh c Pháp ã qua i c 65 n m, song Chùa H ng cùng tên tu i nhà th Nguy n Nh c Pháp v n s ng mãi v i th i gian.

Da Bà B u

Da Bà B u là tên c a m t con ng trong Ch L n. Tên ng này làm nhi u ng i ng c nhiên vì không ph i tên c a m t danh nhân nào.

Ngh a c a Da Bà B u là quán c a bà B u d i g cõ cây da.

(Ph m ình Lân)

Ng i x a c nh c

ng Ph m Ng Lão, Sài Gòn (tr c 1956 tên là Colonel Grimaud) kh i ut ngã t có r p xi-nê Kh i Hoàn n i g p nhau c a ba con ng Nguy n Trãi, C ng Qu nh, Ph m Ng Lão. ng có ch Thái Bình, có r p xi-nê Thanh Bình, tòa so n nguy t san V n, nhà in Nguy n ình V ng.

Xóm Sáu Lèo, mặt bên là dãy tầng Nhà ga hàng xa Sài Gòn, mặt bên là n
m t d y n m, b y nhà in, tòa so n báo nh nhà in Th Lâm n Quán, t p
chí Ph Thông c a ông Nguy n V , tòa so n nhà in tu n báo i n nh, nh t
báo Ti ng Vang c a ông Qu c Phong, tòa so n nhà in Th Gi i, tòa so n
nhà in báo Sài Gòn M i c a bà Bút Trà..v..v..

(Hoàng H i Th y . báo Sài Gòn Nh)

Ti ng Vi t sao l t léo th

V cách bi n th c a nh ng câu nói, ch c n 6 ti ng *Tôi b o anh v nhà
nó* ng i Vi t có th s p x p thành 74 (b y m i t) câu không gi ng
nhau :

Tôi b o anh v nhà nó

Tôi b o nó v nhà anh

õ .

Tôi b o nó anh v nhà

Anh b o tôi v nhà nó

(Duyên H c - Trau gi i ti ng Vi t)

Ca dao

Trong ca dao dân gian có câu:

Sáng tr ng em t ng t i tr i

Em ng i em s i em ra

S i b ng cái lá a

en nh mồm chó, chém cha s i.

B n câu trên xu t x t sách *Vân ài lo i ng c a Lê Quý ôn*:

Mình nguy t mu i t ng h c d

Mu i t a, mu i kh a th s xu t

Th s nh di p a

H c t a kh u khuy n, tr m ph th s

Nh ng ng i muôn n m c

T p th *Ta th y hình ta nh ng mi u n c a Mai Th o* có bài *Không hi u+*
c kh c trên m bia c a chính ông Nam Cali:

Th gi i có tri u i u không hi u

Càng hi u không ra lúc cu i i

Ch ng sao khi ã n m trong t

c sao tr i s hi u thôi

(Nguyễn Văn Quỳnh Ngãi - Dãy Qu c S , m t tâm h nĩ)

T i sao g i là r u vang?

Tranh dân gian ông H , m u l y t lá cây vang m u .
Vì v y sau này r u (vin) c a ng i Pháp c g i là r u vang ch ng?

H i ngã

Ti ng An Nam ta gi ng lên gi ng xu ng có n tám âm, vì c y nên lúc tr c t ch Qu c ng ph i t ra n m d u: huy n, s c, n ng, h i, ngã.

Ngày nay B c k c ng dùng n m d u. Còn ngày x a, các ông ti n b i Nam k ta nh ông Tr ng V nh Ký, ông Hu nh T nh Trai c ng vi t Qu c ng n m d u, không h b d u ngã.

Nh ng mà vì lâu i r i gi ng nói i l n i, ngày nay ng i Nam k ta ch nói c b n d u mà thôi, không nói c d u ngã, c ng nh nhi u ng i không nói c v n %v y. ã không phát âm (prononcer) c thì ch ng bi t l y gì làm tiêu chu n mà phân bi t d u ngã và d u h i. Song theo l thì không b c, b i vì s phân bi t c a ch ta nó có m t ph n ó.

Mu n vi t cho úng d u h i d u ngã thì ng i ta bày cách nh v y: Hãy c ti ng nào mà nghe nó chìm xu ng nh cái gáo trong ang n c chìm luôn i, y là d u h i; còn ti ng nào chìm xu ng r i l i nh cái gáo n i lên, y là d u ngã. Phân bi t nh v y là rành l m, và cái thí d y th t là tài tình, song nói thì t mà nghe, cái ph ng pháp y không theo c.

Không theo c là vì mình ã không phát âm c, không c c, thì còn làm th nào bi t nó là n i hay là chìm?

Ch có m t ph ng mà thôi, là: Ph i gi t i n Tr ng V nh Ký ra mà h c. H ch nào h i thì theo h i; ch nào ngã thì theo ngã.

Trong chúng tôi có ng i nào vi t Qu c ng úng, c ng ch dùng m t ph ng th n hi u y mà thôi.

(Phan Khôi . V ch Qu c Ng)

Ch và ngh a

u , u t . Nhi u ng i dùng l n hai t này. Hai ch này u %u+nh ng ch Hán khác nhau. u là ánh nhau, trong ch u có b thù là ng n giáo. u t , ngh a là làm b y b ; ch u có b kh u ngh a là nôn m a, còn ch t ngh a là i tiêu phân l ng v a u v a t thì nó tùm lum ra (gi ng nh th ng th , h t).

(Ngô Nhân Dũng . Phiếm khảo)

Quán cóc

Thứ nhất lúc H Dz nh a tôi vào quán cóc bên L ng, m i tôi m t chai lave v i m t tô mì khô hai v t. i tôi n h t tô mì, H Dz nh h i tôi:

- C u th y th nào?

- Anh nói cái món mì này h ?

Tôi thành th t cho H Dz nh bi t là cái th mì này thua xa mì Hà N i. ói thì n h t v y thôi ch không th y ngon gì h t.

H n 20 n m, bao nhiêu bi n i, gi này n u H Dz nh còn s ng ch c c ng ã già y u l m... không rõ anh có còn nh câu chuy n trong m t quán cóc vô danh ng Nguy n V n Thịnh Sài Gòn? Riêng tôi thì sau h n hai ch c n m l n lóc trong làng báo m i n Nam, nh ng quán cóc l ng c a Sài Gòn ã tr thành m t k ni m không bao gi có th quên. S th i gian la cà trong quán cóc c a tôi có th nói là ngang v i th i gian ng i trong các tòa so n vi t bài.

Sài Gòn i m i, nên Sài Gòn d p b nh ng quán cóc ó. Chuy n này i v i nh ng ng i khác thì ch ng có ý ngh a gì, nh ng v i tôi ó là m t trong s nh ng tin bu n t quê nhà a sang. B i t hình nh nh ng quán cóc ó, tôi nh l i nh ng con ng quen thu c Sài Gòn mà tôi ã qua l i nhi u l n trong m t ngày, nh ng con ng mang tên Ph m Ng Lão, Võ Tánh, Lê Thánh Tôn, Phát Di m. Nh n nh ng b ng hi u Ti ng Vang, Ngh Thu t, Tia Sáng, Tr ng en, K ch nh, nh ng bu i tr a cùng m t s anh em t các tu n báo v h p m t. M i bu i tr a tr thành m t bu i h i khó quên. B i t bao nhiêu b biên t p ã c khai sinh t nh ng bu i tr a h p m t ó, bên c nh nh ng a tôm khô, c ki u, nh ng a xì oát, nh ng tô mì khô, nh ng trái soài t ng ch m m m ru c, nh ng trái i xanh bên nh ng chén mu i t t i, nh ng con khô m c n m k bên chén t ng pha tr n hai màu en , nh ng dĩa v chai 33 s p hàng theo chỉ u d c chỉ u ngang c a t ng chi c bàn g p p...

Bây gi , nhi u lúc th y th ng, th y nh , th y thèm h t s c cái không khí quán cóc nh ng bu i tr a nào Sài Gòn thu x a.

(Thanh Nam . H i c v thi s H Dz nh)

Ch nghĩa l m l m

Con gái, àn bà toàn di n là:

%Tr a di n, chi u di n, t i di n+

T c ng Ta và T u

Ch ng n ch , v n nem

Công y u b t b t, bà y u mi n
(Ông mu n n bánh, bà mu n nỡ mi)

(Nguy n L p S n . D Phát Linh)

G r i t lòng

Bà Tùng Long là ng i u tiên kh i x ng m c %*G r i t lòng*+ trên nh t báo Sài Gòn và %*âm tình c i m* +trên t Tì ng Vang.

Bà tên th t là Lê Th B ch Vân. Tr c bà h c ng Khánh, Hu , sau h c tr ng Gia Long (tr ng áo tím). N m 1952 bà d y Vi t v n và Pháp v n t i tr ng Tân Th nh, t c, Les Lauries. Khi vi t %*ulleton*+cho báo bà l y bút hi u là Tùng Long và bà có kho ng 50 tác ph m ã xu t b n nh Tinh duyên, Tinh và ngh a, Giòng i..v..v..

(Tr n Yên Hòa . báo Sài Gòn Nh)

N nhà báo u tiên

N s Mạnh Mạnh Nguy n Th Kiêm là n nhà báo u tiên v i t *L c Tnh Tân V n* vào nh ng n m 1930-1934, ngoài ra bà còn vi t truy n và làm th .

(Nguy n Công Khanh . L ch s báo chí Sài Gòn)

Ch ngh a làng v n

Tì ng Vi t ng th 12 v s ông ng i nói (83 tri u) và ang lan ra kh p th gi i t dot cái bi n c 1975. Nó có m t ngu ng c r t là a d ng vì qua 2,3 ngàn n m nó ã m n r t nhi u tì ng Tàu mà xài, r i g n ây l i còn m n hàng tr m tì ng m t c a Anh, Pháp mà nói.

M t chuy n l h n n a là, cách ây m y ngàn n m, ngoài tì ng Tàu ra, ông bà ta còn dùng và xài không bi t bao nhiêu là tì ng n c ngoài ông nam Á châu mà ta c t ng âu là tì ng Vi t c a ta, không ng ó là tì ng nói c a bi t bao ngôn ng láng gi ng, mà l i không ph i là tì ng Tàu.

Thí d ta nói %*ba thi t thi t tha*+, hay %*ng v + ho c %o ng nh*+ ó là tì ng Thái. %*v n v n v +* ó là tì ng Lào. %*hân tay, chân mây*+là tì ng Khmer. %*t ngày, m t hai ba b n n m*+là tì ng Miên. Ng i Vi t nói cái %*đùi*

cui+hay thì 250 triệu người Indonesia và Malay cũng nói là %aikal+cùng
mặt nghĩa y h t!

(Nguyễn Hy Văn . Cái tinh thần c bi t c a ti ng Vi t)

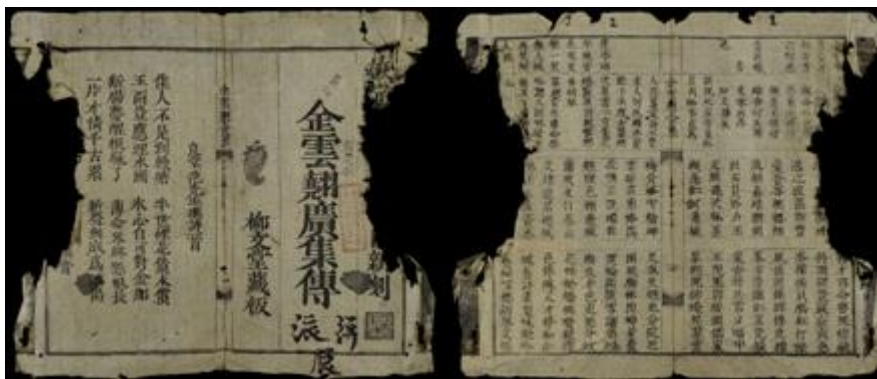
Ti u i

H i: Trong thi ca Vi t Nam có ph n %b u i+là gì. Xin cho bi t.

áp: Ti u i là câu th trên i nhau v i câu th d i o
Hoa gi i nguy t, nguy t in m t t m
Nguy t l ng hoa, hoa th m t ng bông

Hai câu trên trong *Chinh Ph Ngâm c a bà oàn Th i m*.

B y ch tám ngh

Này, con thu c l y làm lòng
Vành ngoài b y ch , vành trong tám ngh ...
(Kí u).

" B y ch , tám ngh " là m t b kinh, có th ã c so n tr c c Ng
kinh c a Nho giáo. M t pho sách d y ngh , h ng nghi p, c biên t p
công phu nh nh ng bài m u lu n v n t t nghi p i h c. " B y ch , tám
ngh " là c a quý, áng c nhét vào ch kín trong m i t sách gia ình.

" B y ch " là b y m o quy n r khách làng ch i:
- Kh p (khóc), ti n (c t tóc), thích (xâm tên), thiêu (t h ng th), giá (h n
hò), t u (i tr n), t (do ch t).

" Tám ngh " là tám cách gãi úng ch ng a c a khách hàng:: Kịch c thoi
hoa (dùng cho khách nh con), kim liên song to (khách to béo), i xi n kì
c (khách nóng tính), m n khinh khao (khách ch m ch p), kh n thuyên

tam tr t (khách m i v lòng), t tr h u tr (khách th o i), to tâm truy h n (khách si tình), nhi p th n nhi m to (khách l nh lũng). Không ph i là nhà nho thì khó mà thu c lòng c b c m nang.

V y mà Ki u c Tú Bà d y "b y ch , tám ngh ".

(Nguy n D . Chimviet.free.fr)

Ti ng B c ti ng Nam

H i n m 1955, quân i Qu c Gia ánh Bình Xuyên. Quân Bình Xuyên rút vào R ng Sát.

M t anh B c k di c làm trong ban truy n tin c a chi n d ch. M t bu i sáng anh nh n c báo cáo: Phe ta b t c ba phe+ c a ch. Anh ánh i n h i i h i l i mà v n không hi u t i sao i hành quân chi n d ch, quân ch không b t mà i b t o phe+

Sau anh m i hi u t i ng B c cái y+ thì ti ng Nam là cái thuy n.

Sau i vào ch ngh a làng v n cái y+ c g i là con gh + Cái hay con, phe+ho c gh + cùng g ng i v i chuy n sông n c.

Ca dao tình t

Bu n tình n m ng a chình inh,
Không ai n m úp lên minh cho vui.

"Nhà s " là th y tôi

N m 1980 tôi c xem m y t m tranh dân gian Oger. Thích quá. M c dù ch hi u gì c . Tôi l t xem t m tranh v nhà s . B p! Nh b th y tát vào má. Tôi s ng s t, ng c nhiên. Tên t m tranh " Nhà s " c a tôi c vi t b ng 4 (b n) con ch .

L nh, t tr c ng i tôi c t ng là ch Tàu, ch ta thì m i ch c m t âm. Th mà rõ ràng ây b n ch tên tranh l i c *Vi n t i n bách khoa* c là Nhà s , ngh a là ch có hai âm thôi. Tr c m t tôi, "Nhà s " có v n ! Láo nào. Bi t gì mà nói leo. H c ch thánh hi n ki u này thì ch t toi c m. m c, nh ng tôi v n b ng b nh, ti p t c l n mò thêm. Sau vài l n do d tôi l y quy t nh... h c ch Nôm.

Ít lâu sau tôi mua c cu n *Ch Nôm c a ào Duy Anh* và *H c ch Nôm c a V V n Kinh*. D n d n hi u c ph ng pháp c u t o c a ch Nôm. Mu n h c ch Nôm thì ph i bi t... ch Hán. i gi i t i! Hán, Nôm u mù t t thì bi t ng nào mà mò? L n l i mua cho c *Hán Vi t t i n c a ào Duy Anh*, thêm *Hán Vi t t i n c a Thi u Ch u*, ki m thêm c *B ng tra ch Nôm c a Vi n Ngôn Ng h c*, *B ng tra ch nôm c a V V n*

Kính, b giáo trình *C s ng v n Hán Nôm* c a Lê Trí Vi n. Quý nh t là *i Nam qu c âm t v c a Hu nh T nh C a...*

Tôi ch tham v ng h c c ít ch c c m y cái tên tranh kia thôi. Sau m t th i gian " èn sách", tôi c c b n ch c a tranh "Nhà s ". Tên y là "*Nhà s l c chuông*". Bấy gi m i yên tâm là ch Nôm vì t b n ch thì c thành...b n ti ng.

Trong cái r i th ng n ch a cái may. Nh có "Nhà s " c a *V i n t i n bách khoa* tôi m i quy t tâm h c ch Nôm. H c ch Nôm l i bi t c m t tí ch Hán. úng là "Nhà s " ã khai tâm ch Nôm cho tôi. "Nhà s " x ng áng là th y tôi.

(Nguy n D . Chimviet.free.fr)

Ch ngh a biên kh o: ình không ph i n

Làng Vi t Nam nào c ng có m t cái ình, nhà công c a làng, n i th thành hoàng n i h i h p, h i h è, t l , hát chèo, di n tu ng.

ình ki n trúc không n ng n , r m rà, t o m t v oai nghiêm nh t nh. Ình không è lên, át lên phong c nh xung quanh nh ng cây c th , a hay mu m, i m thêm m t nét bí n nh ng không bi n ình thành m t cái n trang nghiêm và linh thiêng.

Đ n ây dân làng tho i mái nh nhà mình, ng i ta có th trò chuy n th a thích, th m chí có th cãi nhau và c ng ch ng ai c m oán nh ng câu bông ùa c t nh và c nh ng l i thô t c.

(Tr n V n C n - Vi t Nam iêu kh c dân gian th k XVI-XVIII)

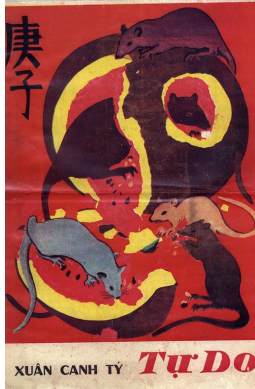
Con gì ngu nh t

Quan bác là nhà v n. V y ch h i quan bác m t câu:

- Con gì ngu nh t?
- Con bò ch con gì.
- t h n ch a là th .
- L nh y.
- V y ch huynh có th y con bò g m c không? Chúng bi t ch n c non mà g m, ch a c già, c héo ra. N u có ng c t trên c chúng bi t né. Ch n c ch không n c t.
- hi u ý quan bác mu n nói ã con gì r i.
- V y không ph i v y! Vì: %Chó d i t ng mùa, ng i d i quanh n m+, th a bác.
- nh .

Báo chí miền Nam 54-75

Trong thời kỳ báo chí, Sài Gòn xưa nay vẫn là trung tâm của báo chí, ngoài những ngành báo lớn đã xuất hiện từ trước, như tờ Thời Chung, sau khi thành Tiếng Chuông của anh Văn Khai, Sài Gòn mới có bà Bút Trà v.v.. Khi ngành Báo di chuyển vào Nam có thêm tờ Tự Do, thì phần lớn Ngôn Luận. Đó là những ngành báo lớn có những hướng sâu rộng trong quần chúng. Hơn nữa, ngành báo chí Sài Gòn càng ngày càng phát triển, theo Văn Báo, đến tháng 12 năm 1963, Sài Gòn có tới 44 tờ báo ra hàng ngày.

Tự Do là một báo đầu tiên của ngành di chuyển, quyết định đổi tên từ trước: Tam Lang (Văn Bình Chí), Mực Thu (Lục Sinh), Mực (Quang Bình), Văn Khúc Khoan, Nh Phong (Lê Văn Tín); Nguyễn Hồ (Hiếu Chân), Văn Hùng (Hoài Hiệp Thanh, Thanh Hùng), Phạm Tấn...

Theo lời nhà văn Mực: "Nghĩ nghĩ cho phép Tự Do xuất bản do chính tôi ký (lúc ông làm việc Báo Thông tin cùng với Văn Khúc Khoan), tôi tập hợp ban chấp hành. Có gì ý phép rồi thì lo tìm tiền. Tôi phớt lờ tôi nghĩ ra và bàn với Khoan nghĩ cho tới ngày cuối cùng của tờ báo tuy tôi không muốn như thế nào đó bất kỳ ai nghĩ và họ quyết định Tự Do (...) Ban chấp hành có Tam Lang, Văn Khúc Khoan, Văn Hùng, Mực Thu, Nh Phong và tôi. (...) Anh Tam Lang chủ nhiệm lo nội vụ hành, Mực Thu lo truyền tin báo, Văn Khúc Khoan là người trực tiếp liên lạc với bên ngoài. Tự Do thì nó sống trong môi trường tự do và còn có lối là khác".

(Thuyết Khuê. Văn học miền Nam)

Thi thi n

Tr n Nhân Tông (1279-1284) là t s thi n phái Trúc Lâm. Ngoài th ng quân Nguyên, ngài th ng c t chính minh qua bài *C tr n / c o d i* này:

B t trong nhà, ch ng c n tìm xa
Vì quên m t g c, nên ta tìm B t
Nay m i hay: B t chính là ta

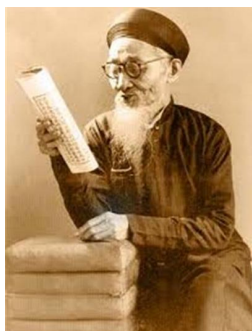
Vi t v n, vi t báo

V n ch ng, d i m t m t s ng i, là nh ng tác ph m do ng i vi t sáng t o v i ch ng h a v n hoa. Sáng t o t c t truy n, nhân v t, l i i tho i, b i c nh, t c nh, t ng i, t tình.

Báo chí và nh ng truy n không h c u c ng làm c nh ng i u ó. Khác v i ng i vi t truy n, ng i vi t báo không ph i lo n c t truy n, nhân v t, i tho i, t c nh cùng l i trong cu c k l i. Th c t trong cu c s ng hàng ngày, nhi u chuy n x y ra còn ly k h n truy n h c u. Nhi u nhà báo bi t k thu t k chuy n t o ra bài vi t hay nh ti u thuy t và ôi khi còn hay h n n a.

(V Th y Hoàng . Múa bút)

Ch ng h a làng v n

D i ây là b n câu th trong m t bài th th t truy n c a c Nguy n Khuy n:

Con gái nhà ai t m v sông
Vú v e h váy quai c ng
c gì ta c mà ta ã
Ta mà ta l i ã chung

Truy n c c ng n - Chi n tranh

Đi lính h n ba n m, h n khoe h n ã b n ch t úng tám tên ch. Sang Úc, m i l n nh u ngà ngà, h n l i khoe khoang thành tích y. B n bè không tin. H n c i áo và x n qu n lên khoe: trên l ng và d i chân h n còn th y rõ tám v t s o. B n bè h n c i: %Ông b tám v t th ng âu có ngh a là ông gi t c tám tên ch.+

H n v n kh ng kh ng: %Thì có gì khác nhau âu?+

Nhà toẢ to nhà

M t d bi t c n b n gi a t c Hán và t c Vi t v ph ng di n ngôn ng là trong cú pháp thông th ng ng i Vi t t *nh t* sau *b nh t* (mettre le déterminant après le déterminé). Ta nói: %Nhà tôi có sân l n+thì Ng i T u nói: %Ngã gia h u i ình+

Nói m t cách khác, so sánh, thì cú pháp c a ng i Vi t t ng ng v i cú pháp c a ng i Pháp. Còn cú pháp c a ng i T u t ng ng v i cú pháp c a ng i Anh.

(Thái V n Ki m)

Nói iêu

iêu ch Hán là gian gi o, gian ngoa. %Nói iêu+là ti ng Vi t vay m n t ch Hán.

Ngày c ti ng g i c a nhà nông c ngõ v ng m c và ch Hán, nh : *Cái ách* là mi ng g cong quàng lên l ng trâu bò bu c vào cái cày.

(ào Duy Anh . Hán Vi t t i n)

Hôn phu, hôn thê

Ng i trong n c dùng nh ng ch vô ngh a nh %*hôn phu*+và %*hôn thê*+. Ti ng Vi t ch có %*phu*+là ch ng và %*hê*+là v . Nguyên ch Hán là %*hôn phu*+(ch ng s p c i) và %*hôn thê*+(v s p c i).

(Nguy n Ng c Phách . Ch Nho & i s ng m i)

Ch và ngh a

Phiêu b c . Ng i ta hay vì t l m ra phiêu b t, không có ngh a. Phiêu là trôi n i không bi t i âu, b c là cái b n thuy n u.

(Ngô Nhân D ng . Phi m kh o)

C a và ô

Thành có khi p b ng t, có khi xây b ng g ch, c ng có khi bên ngoài t ng t. Ngoài t ng thành, ng i ta còn ào hào r ng và sâu có c m chông c n tr ch n n a s công phá c a i ph ng. Vòng ngoài cùng th ng c p b ng t và có tr ng tre bên ngoài nên còn c g i là l y.

Thành B c Ninh

Vì thành có nhi u ng i , nên ngoài thành, t nhiên ph i hình thành m t khu v c bao g m m i thành ph n dân c nh th th công, ng i khuân vác, khiêng vông, ki u, th y lang, th y v.v. ngoài các ph . Khi x a nói n thành và th (ch) hay thành và ph (ph ch nh thành B c Ninh, thành S n Tây, thành Nam Đ nh v.v.) Khu th r ng h n nhi u, bao g m nhi u khóm ph thành ph ch . Vòng ngoài, nh trên ã nói, th ng c g i là l y.

Thành S n Tây

Nh ng n i có c thành l n l y thì l i ra vào thành c g i là c ng hay c a, c a ông, c a nam ã

L i ra vào ch có l y không thôi thì l i c g i là ô nh ô C u Gi y, ô C u D ã

(Nguyễn Khắc Đạm - Thành lập, phê phán trong lịch sử)

Giai thoại làng văn

Theo lời Nam Liệt Truyện: "Nguyễn Du là người ít nói, song bên ngoài tỏ vẻ cung kính, mỗi lần vào chầu vua thì ra dáng sỗ sã thậm chí không biết nói năng gì..."

Năm 1820, Minh Mạng lên ngôi, công sứ Lâm Nghi, nhà Nguyễn này chưa kịp thì ông tống tước. Lời Nam Liệt Truyện viết: "Một khi sau này, ông không chịu uống rượu, bỏ ông nhà s tay chân. Hắn ta đã nhạo cười."

Ông nói: "Tôi chỉ rơm rạ; không trổ tài gì."

Hát bội hay hát bội

Người Tiều (Minh Hương) vì hoài công nên tìm cách qua nhà nhau hát vài khúc ngâm, múa may theo điệu bội của người tuồng tích cổ bên Tàu nên kêu là "hát bội".

Theo các Vua Hùng Sơn thì có khi kêu là hát bội, nhưng vì nhóm diễn viên lúc xưa là thanh công. Hai tiếng "bội" và "bội" nên họ gọi thanh công là thanh vàng. Và hát bội là hát bội.

Các Truyện văn hát bội: *Huyền chi chúng nói bội là bội - Bội m t ánh nhau cú l i thời*

(Vua Hùng Sơn)

Ch nghĩa trong câu

Người tuồng, diễn viên theo nghĩa là người, người khác, nên tên chữ kim, tên Bội vào Nam chưa biết chữ m ba câu nói này:

- Đa tạ người bì bội
- Vội, vội hai, hai vội là vội
- Gái C Chi ch cu h i c chi

(Nguyễn Kim Thiệt. báo Thời Báo)

Báo chí miền Nam 54-75

Ngoài Thanh Nam, Hoàng Hương vào Nam trước. Năm 1954 Thanh Tâm Tuy nhiên ra báo ngay trong thời điểm thì ngay từ năm 1956, tuần báo Văn Nghệ Sinh mà tòa soạn ngay trên Hoàng do một nhóm văn sĩ

thi s 15, 16 tu i v a cà phê, thu c và làm báo là Nguy n Th y Long (M c Lan Giao), Quý Toàn (Quý), Lê ình i u (Lê Phi i u), Lê T t i u, (Ái Nhân), D ng Nghi m M u (H ng Vi t H ng), Viên Linh, Tú K u (Hoàng Bình S n)..v..v...

Nh h th ng báo chí phát tri n, qu n chúng c gi ông o m i thành ph n. T ng quát v báo chí, thành ph n nhà báo, biên t p, bình lu n thì quá nhi u và h là nh ng ng i vi t chuyên nghi p (feuilleton). Ngoài ra phóng viên và nhi p nh báo chí mi n Nam 54-75 khá ông nh Nguy n Hoàng oan, V Ánh, Ng c Y n, Lý D i Nguyên, ng Thiên Lý, Lê Thi p, D ng Ph c, Nguy n Ti n S n, Lê th Bích Vân, Anh i n, Nguy n Tân Dân, Chóe Nguy n H i Chí, Nguy n Tú, i p M Linh, Nguy n Bá Quy n, Hùng Phong, Nguy n Tuy n, Th c Viên, Trì u Giang, Chu Vi Th y, D ng Ph c, Lê Phú Nhu n, V Ng c Long, Trùng D ng, Nguy n Kinh Châu, Nguy n Quý, Nguyên Thanh, Ngy Thanh, oàn K T ng, Phan Nh t Nam, Tr n Ng c T , v..v..

Ti ng Vi t mình... khó quá!?

Mi n Trung Vi t Nam th ng dùng t "n u".
N u có ngh a là h , ng i ta, chúng nó... (ngôi th 3 s nhi u)

Có ai rành v t này hông?

(Trau gi i ti ng Vi t - atViet.com)

Vi t v n, vi t báo

Theo William Zinser, lch s báo chí cho th y ngành vi t không h c u ã tr thành v n ch ng m i và báo là lo i v n ch ng m i và v n ch ng hay.

Ng i vi t v n hay vi t báo c n b n ch là ng i k chuy n. Nhà v n k chuy n ng n, truy n dài qua sách. Nhà báo t ng thu t s vi c trên báo. N u v n là ch vi t c trau chu t, thì vi t v n, vi t báo u là v n ch ng, là ngh thu t. Và ng quan tâm n vi c c g i là nhà v n hay ã nhà báo.

(V Th y Hoàng . Múa bút)

Ca dao tr ình

*C m chín t i, c i v ng non, gái m t con, gà nh y .
Cau ph i tái, gái o n tang, chim ra ràng, gà mái gh .*

V n Nam, v n B c

Quan sát sinh ho t, còn th y ng i Nam chu nh h ng T u r t r o , nh ng là T u binh dân, nh thích màu s c th t t i: xanh, vàng, . Nhi u món ng c T u. Ngôn ng c a ng i binh dân Nam b m t m t h t s c nô m na, ch t phác (ru t, v xe, h p qu t o v v o) m t m t l i hay pha ch Hán (nóc gia, con l , quá giang, kh qua, au bao t , làm i i..v o v o). Chùa chi n t ngay bên ng cái, quét vôi xanh xanh . T ng Ph t Bà ng, n m l l không kín áo g i c .

Ti u thuy t T u (*Tam qu c, Thu h , Chinh ô ng chinh Tây o*) và các lo i truy n v o hi p T u nh h ng r t sâu vào v n ch ng Nam B . Nhi u câ y bút u th k XX ph ng theo truy n T u, vi t v Phàn Lê Huê, Ti t Nhân Quý, Ti t inh San, v v.. Ti u thuy t c a B u ình, Phú c thì bao g i c ng xen vào nh ng pha v o hi p ly k , gi t gân. Các nhân v t ti u thuy t T u còn nh p h n vào v n chu ng binh dân Nam B thành nhân v t trong v e, dân ca o

Mi n B c c ng nh h ng T u nh ng không ph i v n ch ng binh dân, ti u thuy t binh dân, mà khai thác v n ch ng bác h c, c bi t là th ng, th T ng o Nh th là, v s ti p nh n v n hoá Trung Hoa, t B c vào Nam, v n có s khác bi t.

(H i ký Nguy n ng M nh)

V n hóa

T v n hóa có r t nhi u ngh a khác nhau:

Theo ngh a h p và thông d ng ch h c th c, trình v n hóa o

V n hóa theo ngh a r ng ch nh ng ki t tác, t duy, sáng t o c a con ng i v t t ng, h c thu t (v n h c ngh thu t, khoa h c, giáo d c). Tín ng ng, phong t c t p quán c a dân t c này khác v i v i dân t c khác.

T v n hóa ô ng ph ng % $n+c$ có ngh a là v p hay có giá tr.

(Tr n Ng c Thêm . Tìm v b n s c v n hóa Vi t Nam)

Ch ngh a l m l m

Ch ngh a c a m t nhà v n h c th i danh Hà N i:

%h d i mà h m mình nói h t ra nh ng g i mình bi t, ph i h c "gi ngu" thì m i khôn ra c.

Ngh thu t ch i ch trong ca dao

T i n thu t ng v n h c g i ch i ch là "l ng ng " và gi i thích là m t b i n pháp t ut có c i m: ng i sáng tác s đ ng nh ng ch gi ng nhau v ng âm, ng ngh a, v n t , v n c nh t o ra s b t ng thú v trong cách hi u, trong dòng liên t ng c a ng i, ng i nghe. Các hình th c c a l ng ng r t phong phú, trong ó có: *nói lái, dùng t ng âm ho c g n âm, dùng t g n ngh a, tách m t t thành các t khác nhau.*

Dân gian ôi lúc dùng m t ti ng Vi t ng ngh a v i m t t Hán Vi t ch i ch :

Có r ng nói th t i nha

Lúc tr ng ang t thì hoa ang thì.

"Nha" là t Hán Vi t t ng ng v i t thu n Vi t "r ng"!

(Tr n Minh Th ng - Ngh thu t ch i ch trong ca dao Vi t Nam)

Am, mi u, n

- Đ i nh là n i th thành hoàng ng th i là nhà chung c a làng xã.
- Mi u dành cho các th n c th cúng u n, liên t c;
- Đ n, ph là n i th cúng c a o giáo;
- Chùa hay am là n i th cúng c a Ph t giáo.

(T Chí i Tr ng - Th n, ng i và t Vi t)

Ti ng Vi t nghèo nàn nh ng phong phú

[V Cái R ng, ch r ng h i Cái R ng?](#)

(atViet.com - Trau gi i ti ng Vi t)

Ch ngh a th p niên 20

Trùng đ ng . Trùng đ ng là ngày mừng chín, theo t c x a thi nhân lên núi cao, c m hoa phù du, u ng r u cúc và làm th .

Thu h ng . Trong làng v n, các c nhà nho r nhau lên núi u ng r u, làm th . V l i mùa thu, phong c nh tiêu sái, nên thi nhân th ng bi thu, mà làm ra thi v n nên g i là thu h ng.

(Tôn Th t L ng . Xuân m ng)

S a th

G p ch c ít dùng, có ng i i sang ch thông th ng h n.

Thí d :

Nhà c a tôi vay, tôi tr n ,
Ai ng gái hóa vì c quân v ng !
(Lòng m - th Nguy n Bính)

Và ã b s a l i thành :

Ai ng gái góa vì c quân v ng !

Đành r ng "gái hóa" hay "gái góa" ngh a c ng nh nhau, nh ng còn âu cái phong v c kính c a câu th , c a n p s ng ngày x a khi mà ng i con gái m ang, tr c khi v nhà ch ng còn lo ng i không ai thay mình gánh vác chuy n gia ình?

Đ t ch "gái góa" vào mi ng m t bà c già th i c xa x a nghe r t "vô duyên".

(Nguy n Th Chân Qu nh . %Bách Vi t+nói ti ng %Bách ng)

Cái khó kh n c a ng i biên kh o

Khi hoàn t t m t bài biên kh o th ng m t nhi u công phu dù r ng ch là công vi c úc k t. Các tác gi biên kh o th ng là nh ng ng i vi t có h c v cao, nghi n ng m hàng ch c cu n sách cô ng nên tác ph m c a h . Nh ng không ph i nh ng công trình kh c c y không có nh ng sai sót mà nh ng ng i vi t sau c n c vào nh ng chi ti t sai l m ó vi t thành m t tác ph m khác s tr nên m t dây chuy n sai l m mãi mãi.

Thi u th c t và suy lu n ch quan là hai nguyên nhân d n t i sai l m. Nh ng nguyên nhân quan tr ng chính là s tin t ng hoàn toàn vào sách c , không cân nh c k càng các tài li u tham chi u.

(ng Tr n Huân - Cái khó kh n c a ng i biên kh o)

Ch ngh a l m l m

V là ch
B b ch m i là ta
Khi chi n s s y ra
Ta bu c v v i ch
R c r ch ta nh ta

Tiếng Việt, dễ mà khó

Chữ "y u t" chúng ta hay dùng ngày nay là do chữ "y u n t". " t" thì không có nghĩa gì cả. Trong khi "n t" có nghĩa là sinh thì u tháng, vì n còn dùng trong từ "non n t".

"Y u n t", do đó, có nghĩa là y u u i, là non *n t*.

(Nguyễn Hoàng Quốc - e-cadao.com)

Giai thoại làng văn

Trên mạng Khoa ghét cái gì là chữ gì ư t ác. Thí dụ, Khoa ghét nghĩa thì Lê t: Ng i ta nói *đôi i n c m* thì Lê t vì t *m i n tôi*

Trong một cuộc nói chuyện, Khoa đến thăm bà Hoàng Hằng, Đặng Thị Ngọc giục t:

Anh lang thang em...

Anh mini em...

Anh xanh xao em...

Anh ti t canh em...

(Hội ký Nguyễn Mạnh Minh)

Truyện ch p - Tr công!

Ng i b g ng m t ng i ng i h nh phúc, v a ch m chú theo dõi t ng b c i ch p ch ng c a a con, v a n ng: Con trai c a b gi i l m! M t, hai, ba, nào... hoan hô!

B n m i n m sau.

Ng i b dò d m t ng b c t nhà ra sân nh a tr m i t p i, không may b tr t chân, ngã tím c m t. Th ng con quát: Th t úng là cầm hay nói, què hay i, cho ch t!

Hai gi t n c m tr rat hai h m t già nua. Ng i b bây gi m i th y au n i b ngã.

Giai thoại làng văn 54-75

Chuyện gì a hai chúng tôi (Thanh Tâm Tuy n, Mai Th o) xoay quanh thi ca. Anh c và nh khá nhi u th Việt Nam thì hi n i k c lo i th ít ng i c nh th Nguyễn Xuân Xanh trong *Xuân Thu Nhã T p*. Anh r t ch u th Ch Lan Viên.

Nhân c p n th Hàn i r i Sài Gòn lúc y, tôi nh c n m t bài th
g n ây tình c c trong m t trang V n Ngh c a m tt báo m i xu t b n:
m t bài th m i, l , ch ng ch c, d i ký tên l ho c ch a t ng th y: *Nh*;
m t bài th *l nh*, tôi r t thích ch t *l nh* c a th , và cách bi u hi n c m th c
b ng nh ng hình nh d dang, tr i tr l i d i nh ng ánh r i khác nhau,
ng th i v i cái ti t i u bi n hoá c n i k t l i b ng nh ng câu trùng;
tôi c nh ng câu thích nh t, có h i th g n *siêu th c*:

L i th y con ng nh l ng

Nh ng nh cây xanh

Và nh ng ngón tay trên phím d ng c m

ôi gu c m c trong c n phòng tr u t ng.

Cúi u xu ng cúi u xu ng.

Anh l ng nghe tôi bình ph m, c th , r i nói:

- Nh là tôi.

Chúng tôi thân thi t nhau ngay t bu i g p g y.

V n hóa dân gian

Đ i v i qu th n, Kh ng T ch tr ng %ánh nhi v i n chi+.

Đã %i n+, không liên l c, thì không c n t ra hình th c chi h t. L trong o
Kh ng là gi a ng i v i nhau mà thôi.

V n hóa Vi t Nam truy n th ng có dành ch cho siêu hình. L trong l h i là
gi a ng i v i th n linh. Ta khác, liên l c v i th n xong, ta xoay qua %iên
l c+v i ng i. Đó là *h i*.

Vì v y %i+khác v i %o h i+.

(Thu T - Gocnhin.net)

S ng trên i

Ngu n câu thành ng %ng trên i n mi ng d i chó,
ch t xu ng âm ph còn có hay không+ câu ca dao:

S ng c mi ng d i chó

Ch t c bó vàng tâm

S ng không n mi ng d i chó

Ch t xu ng âm ph không có mà n

(Kh i-Chính Ph m Kim-Th - báo T Do)

Tiếng Việt và không

Hà Thanh bắt đầu tiếng Việt, vì bài % và u+õ.
Ngữ điệu là ngữ điệu và cô nói khi học tiếng nào đó thì phải
học theo sinh ngữ cảnh ôn cố. Nhưng khi học tiếng Việt phải học
theo tiếng Việt của Hà Nội.
Theo bài làm trong lớp thì chữ " ": chữ " u" của miền Nam.
Ví dụ xe: u xe, thì : thì u, và xanh: u xanh.

Hà Thanh có thể cảm thấy không dám hỏi trong lớp, đó là nu là u,
vì " u h " có thể là " h " không? Nhưng nếu thì thì có nghe
chữ h thì Hà Thanh chắc chắn bao giờ nghe ai dùng từ đó. Vì vậy h có
trong tiếng Việt không?

áp: Ngữ điệu không gọi " u h " là " h " mà gọi là " u ph ". Why?
Nhưng tiếng Việt lại có có từ " Tàu h " ý bác sĩ.

Có ngữ điệu là...tào ph ! 🙄 Thì gọi là phu tàu: phu quân của người v Tàu
(Tàu phò) Không biết có đúng không bác?

Cảm ơn bạn đã trả lời thắc mắc của Hà Thanh. Vì là t % h +không có.
Nghe hén....

(Trau gọi tiếng Việt - atViet.com)

Những hình ảnh mang tính chất nghệ thuật

Một giáo sư học kỹ thuật Vnti hiện tại học tập Hà Nội cho biết
nhiều nhà văn, nhà thơ thành danh đã phạm lỗi có tên là trùng ngữ
(pleonasm), làm ngữ điệu không hay vì mình dùng, vì vì thế mà
chỉ hoàn toàn vô ích. Như bài thơ *Hồ kéo pháo* sáng tác thi ảnh trên
ở Biên Phủ:

D c núi cao cao,

Như lòng quy t tâm còn cao hơn núi!

Phong Tây, phong Đông

Ngữ pháp Tây tra những khái niệm:

- C n Đông ch vùng Ai C p-Palestin.
- Trung Đông ch Ba T -Afganistan.
- Vì n Đông Đông ch Tri u Tiên, Nh t B n, Đông Trung Hoa.

(Trên Ngữ c Thêm. Tìm về bản sắc văn hóa Việt Nam)

Tiếng Việt toàn th

Ng tiếng Việt nhìn toàn th, r i b t tiếng nói toàn th.

Nói toàn th thì nh ng thành ph n c a l i t chúng không c n ph i có ngh a chính xác. Ví d ta nói:

- %Ch em ôm nhau ng +, không nói %Ch và em ôm nhau ng +.
- %Ch em a nào r nh qua bà b o+, không nói %Ch hay em a nào r nh qua bà b o+.

%Ch em+ ng m t mình ngh a m h, nh ng ng trong câu thì ngh a n nh, không c n ph i thêm *và, hay* gì c.

(Thu T - Gocnhin.net)

Ch ngh a v i loài v t

Cô giáo h i m t em bé nhà tr:

- Loài v t và ng i ai thông minh h n?
- Loài v t.
- T i sao v y?
- Vì khi con nói v i con chó thì nó hi u. Nh ng khi nó nói v i con, con ch hi u gì c!